

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

De Conrado Hvmbrecht, Hvivs Monasterii Sponheimensis Abbate XXI. qui
præfuit annis XVI. diebus XX. & de variis gestis tam eius quam illius
temporis.

urn:nbn:de:0128-1-17336

Norinbergæ habuit, in quo multa pro republica, & maxime super expeditione in Turcos fuerunt conclusa, quorum aut nullus aut paruus sequebatur effectus. Eo enim tempore Turcus fines Christianorum inuasit cum magna multitudine: nam in die S. Martini anno prænotato inter Christianos & Turcos bellum atrocissimum, quale in Europa vix simile factum legitur, factum est, in quo diu anceps pugna conferitur, sed Turci tandem multitudine vicerunt. In hoc prælio plus quam octoginta millia hominum occisa sunt. Ibi Ladislaus Poloniae rex, insignis adolescens, qui & Vngariæ regnum armis petebat, & Iulianus Cardinalis S. Angeli, apostolicæ sedis legatus, cum multis laudabilibus viris interierunt.

Bellum inter Christianos & Turcos atrocissimum.

Eodem anno ciues oppidi Sufatensis in Westphalia, repudiato domino suo Theodorico archiepiscopo Colonienfi, se Cliuensi Domino subdiderunt. Hinc sequuta sunt inter eos multa mala, rapina, incendia & bella, cum maximo vtriusque partis incommodo. Archiepiscopus enim contra Cliuenses & Sufatenses, collecto ex Bohemia maximo exercitu, suisque adiunctis, Westphaliam cum magna potentia intrauit, incendio & rapina deuastans omnia, multaque castella, villas & munitiones circa Sufatum funditus destruxit, & tam nobiles quam ignobiles complures secum abduxit.

Bellum archiepiscopi Colonienfis contra Westphalos.

Eodem quoque anno Fridericus rex Romanorum introduxit Armeniacos de Francia in Alsatiam, plus quàm octoginta millia contra Sutesenses: & multa mala fecerunt in terra.

Fridericum rex Romanorum oppugnat Sutesenses.

Eodem anno magna inter ducem Lotharingæ & Metenses dissensio suborta est, quantantùm creuit, quod dux contra eos procedens cum magno suorum & Armeniacorum exercitu, in breui omnia Metensium castella & munitiones cepit, eosque ad petitionem pacis cum magno eorum incommodo & damno coartauit.

Bellum Metensium.

Eodem etiam anno bellum inter Arnouldum ducem Gelriæ & Gerardum ducem Iuliacensem factum est, in quo Iuliacenses pauci numero magnam Gelrensiū multitudinem fugauerunt, nonnullis etiam occisis, tandem concordia facta est.

Bellum Gelrensiū.

MCCCCXLV.

Hoc anno, qui fuit Friderici abbatis nostri VI. obiit Fridericus episcopus Wormaciensis, qui expulsis monialibus Cisterciensis ordinis de cœnobio, quod hortus Mariæ (vulgariter Kirchgarten) extra muros Wormacienses appellatur, Canonicos de Windesheim reformatos sub regula S. Augustini introduxit. Huic in episcopatu successit electione capituli Ludouicus de Ast, vtriusque iuris Doctor, maioris ecclesiæ præpositus, & Ludouici serenissimi principis Palatini Secretarius, vir bonus & Deum timens, præfuit diebus tantum XL. Enimvero cum esset homo prudens & amans Deum, considerauit quam sit periculosum regimen animarum, & ideo quorundam vsus consilio amicorum, quadragesimo post electionem suam die resignauit episcopatum in manus electorum, malens à se in humilitate quietus consistere, quam regiminis animarum curam cum sui periculo subire. Post hunc in episcopum Wormaciensis ecclesiæ fuit electus Reynhardus de Sickingen, vir bonus & pacificus, qui præfuit ecclesiæ suæ satis & strenue annis fere xxxv.

Fridericus episcopus Wormaciensis moritur. Ludouicus fit episcopus Wormaciensis.

Eodem anno concilio Basiliense adhuc perdurante, Iohannes episcopus Laufanensis, Guilermus Archidiaconus Metensis, Rudolphus de Rudersheim præpositus sancti Pauli Wormaciensis, & Iohannes de Bachenstein Archidiaconus Sagrabiensis, Iohanni abbati, (nam præfati concilij Basiliensis causarum erant auditores) Bursfeldensi cōmiserunt, quatenus ordinarium diuinorum, modumque cantandi & legendi corrigeret pro vnione & capitulo nostro annali, apocrypha reijceret, & superflua amputaret, sicut ex literis defuncti confectis patet, quarum Datum est anno Domini MCCCCXLV. xvii. die mensis Iulij.

Ludouicus episcopatum resignat.

Reynhardus fit episcopus Wormaciensis.

Ordinarij nostri vnionis correctio.

Hoc anno Ludouicus comes Palatinus Rheni, dux Bauariæ & Princeps elector, Ludouici Barbati quondam filius (de quo supra plura diximus) vxorē duxit filiā ducis Sabaudie Margaretham (sicut diximus) de qua genuit Philippum Principem. Eodem anno Fridericus abbas huius monasterij, cernens se propter inopiā loci & malitiā temporum nec in spiritualibus nec in temporalibus posse proficere, a dio affectus abbatiam in manus conuentus XIII. cal. Martij resignauit, pensione annua pro vitæ sustentatione congrua sibi à conuentu addicta, superuixitque postea annis xviii.

Ludouicus Palatinus ducit vxorē. Fridericus abbatiam resignat.

DE CONRADO HUMBRECHT, HVIVS MONASTERII SPONHEIMENSIS ABBAE XXI. QUI PRÆFUIT ANNIS XVI. DIEBUS XX. & DE VARIIS GESTIS TAM EIUS QUAM ILLIUS TEMPORIS.

VACANTE igitur abbatia huius monasterij post liberā resignationē Friderici de Nackheim vltimi abbatis, anno & die præscriptis, monachi huius cœnobij, qui tū pauci erant numero, ne diutius viuerent sine pastore, mox eodē die, XIII. cal. Martij ad locū capitularem in vnū conuenientes, concorditer in abbatē elegerūt Conradū Humbrecht de Gau-

Conradus fit abbas.

Trithem

Opera
Histori

Odernheim, alio nomine vulgariter Schiltvveck vocatū, qui per Theodericū archiepiscopū Mogunt. confirmatus, & per eius in pontificalib. Vicariū benedictus, præfuit huic monasterio annis xvi. & diebus xx. Hic fuit oriundus de Odernheim honestis parentib. natus, ex profapia militari, qui in iuuentute sua ad monasteriū traditus, mores quos reperit imitatus est. Fuit autem secularis, leuis & inconstans, qui ludis & cōmessationib. nimium delectari consuevit, & parū imo penitus nihil de religione curabat. Ordinatus autē in abbatem pristinos mores prauos non statim mutauit, sed per annos aliquot diu noctuq; cōmessationibus, & ludis taxillarijs, alijsq; intentus, nihil omnino curare de profectu monasterij videbatur. Non. n. raro, sed sepe & multū taxillario ludo substantiā monasterij turpiter dissipauit, aliquando x. aliquando xx florenos, aut plaustrū vini, aut annulos ex digitis in ipso vanitatis studio simul amittendo exposuit. Tandē post aliquot annos metu reformationis Bursfeldensis, cuius tunc fama percelebris erat, & Nicolai Cusani apostolicæ sedis legati, qui multos subire reformationem aut monasteria dimittere compellebat, deterritus, se quantū ad prouidā gubernationē rerum temporaliū pertinere, satis emendauit, ludos, cōmessationes, & vagos discursus, quib. eatenus operā dederat, intermisit, & monasterij profectū studiosius intendit. Veruntamē mores tam suos q̄ subditorū ad puritatē regulę non correxit, nec emendare defectū spiritualis institutionis curauit. Reperit autē statū monasterij in temporalib. nimis tenuē & exhaustū, & plus q̄ in mille sexaginta florenis creditoribus obligatū. Verum postea q̄ erga profectū monasterij coepit intendere animū, infra paucos annos maiorē partē debitorum exsoluit, & plura denuo ædificia construxit. Inter alia enim construxit eam domū quæ nunc est coquina, & illā quæ hodie est pistrinū, pro quarū impensis plus q̄ cxxx. florenos (iuxta computationis suę tenorē) exposuit: molendinū quoque inferius à fundamentis reparauit, vineas de nouo plures non sine magnis expensis plantauit, & piscinas duas in integrū reparauit. Alia quoq; nonnulla, tam in curtibus extra, q̄ in monasterio intra ædificia, horrea, domus & stabula construxit, quorū omnīū singulariter facere mentionem superfluum iudicamus.

In principio fuit dissolutissimus.

Postea emendauit se cōpotenter.

Debita reperit mille sexaginta florenarum. Edificia per eū constructa.

MCCCCXVI.

Ludouicus Prior 28. mo ritur.

Iohannes Prior huius loci 20. instituitur.

Proverbum de monasterio.

Mare terminos suos exiens centum millia hominum submersit. Tanisrua & coruscantibus horribiles. Ventus magnus & frigidus. Sata & vineta frigore perierunt. Archiepiscopus Coloniensis viros suos magni exercitus in Westphaliam.

Anno Conradi abbatis i. obiit Ludouicus Prior huius monasterij, xxviii. in ordine Priorū à principio fundationis, qui post Fridericū, anno Gobelini abbatis vi. mortuū, fuit institutus, & præfuit in officio prioratus annis ferme vi. homo mundanus, qui parū de religione curaret. Post hūc in Priorē xxix. fuit substitutus Iohannes Maria, qui etiā aliquā diu officiū Cellerarij simul cum Prioratu tenuit, propter paucitatē personarū, mansitq; Prior annis ferme xiv. vir magis ad temporalia natus, quā ad curas monasticæ disciplina. Contigit autē in illo tempore aliquando, ipsum & Priorē esse & totū repræsentare conuentum, eo q̄ præter ipsum nō esset in cenobio monachus vllus. Abbas. n. seorsum habebat mansionē suam, pari formiter Fridericus de Nackheim olim abbas, qui resignauerat, aliquādo in monasterio in domuncula propria, aliquando in Creutzenacht morā trahere consuevit: eratq; monasteriū præsens, quondā monachis plenum, derisioni rusticorū expositum, dum quasi proverbio sumpto de ipso vulgariter diceretur: *In monasterio Sponheim sunt duo abbates, & monachus vnus, cuius altera pars conuentus est.* Numerus tamen personarum ex monachis alienis augebatur.

Anno Domini prænotato, die mensis Aprilis xvii. quæ fuit Dominica Palmaram, in nocte mare in partibus circa Dordracū terminos suos cum maximo impetu, dissoluto aggere, exiuit, & plus quam centum millia hominum cum omnibus rebus & pecoribus miserabili calamitate subito & inopinate submersit. Eodem quoque die Palmarum tonitrua & cotusectiones fuerunt horribiles in comitatu Zutphaniensi, intantum quod fulgetra cadens de nubibus in ecclesiam beatæ semper virginis Mariæ in oppido Zutphaniæ turrim & campanas consumpsit, hominesque plures grauiiter læsit, & xiii. numero interfecit. Eodem quoque die ventus magnus & frigidus ab Aquilone veniens per ascensum Rheni, tantam copiam niuis adduxit, quod omnibus vijs niuib. oppletis, nemo extra domum quoquam egredi potuisset. Et eiusdem mensis Aprilis die penultima in multis locis sata & vineta frigore nimio læsa perierunt.

Anno prænotato Theodericus archiepiscopus Coloniensis cum magno suorum exercitu iterum intrauit Westphaliam contra Sufatenses, sed magno suo suorumque damno & incommodo. Ciues enim egressi viriliterque pugnantes ducentos ex melioribus nobilioribusque de parte archiepiscopi viros ceperunt, eosque ad oppidum captiuos introducentes, non prius, quam se magna pecuniarum summa redimerent, liberos dimiserunt, à quibus plus quam quinquaginta millia extorsērunt.

Eodem

Eodem quoque anno bastardus Philippi ducis de Burgundia , cupiens potiri domino Treuitorum, duos ex ciuibus non infimos, quorum alter de militari genere ortus Wingandus Schenck, alter Iohannes Longus dicebatur, secreto conuenit, eosque promissa magna pecunia, in traditionem ciuitatis animauit. Cum autem super traditione huiusmodi consilium de modo haberet, in quodam hospitio in oppido Lutzenburgensi, contigit nutu diuino famulam domus eorum audire tractatum, per quam auisati Treuirses, ipsos traditores tormentis exposuerunt, confessosque capitibus amputatis in quatuor partes diuiserunt. Huius facti historia in carmine vulgari longo tempore postea decantatur a pueris, que iam pene a memoria hominum aboleuit, in quo Bulmannus Magister ciuium & alter dictus Magister Michael, qui primus in traditores manum iniecit ad capiendos, introducuntur.

Ciuitatis Treuirsis attentata traditio.

M C C C C X L V I I .

Anno Conradi abbatis nostri II. celebratum fuit ordinis nostri capitulum prouinciale XIII. in monasterio Petri domus in Constantia, VII. die mensis Maij, qua fuit Dominica Cantate, cum continuatione dierum sequentium, in quo praesederunt ordinis nostri abbates, Petri domus ibidem, S. Egidij Nurenburgensis, S. Stephani Herbipolensis, & sancti Gothardi Hildensheimensis. Multa in eo capitulo pro reformatione ordinis fuerunt decreta.

Capitulum prouinciale 13. celebratum.

Eodem anno post natiuitatem S. Iohannis Baptista, Theodericus archiepiscopus Colonienfis conductis ex Bohemia xxvi. millium armorum, vna cum Saxoniae duce, & episcopo Hildensheimensi, processit denouo cum innumerabili exercitu contra ciues Sufatenses in Westphalia, & contra ducem Cleuensem, & multa damna fecit in terra, Sufatum tamen non obtinuit. Obsidione autem soluta Bohemi omnem terram ducis Montensis peruagantes, incendio & rapina desolauerunt, ecclesias & monasteria omnibus rebus & ornamentis spoliauerunt: sacra Dominici corporis vasa, fuso in terram Sacramento, rapuerunt, moniales Deoque sacratas virgines, quas senium ornauit, igni combusserunt, iuenculas autem & pulchras abduxerunt in Bohemiam captiuas, quibus incredibili furore libidinis palam abutebantur.

Archiepiscopus Coloniensis Bohemorum auxilio Sufati obsedit. Immane scelus Bohemorum.

M C C C C X L V I I I .

Hoc anno, qui fuit Conradi abbatis nostri III. reformatur duo ordinis nostri monasteria in Colonia, S. Martini videlicet & S. Panthaleonis, & ad capitulum & vniorem obseruantia Bursfeldensium suscepta fuerunt.

Duo monasteria in Colonia reformantur.

Eodem anno calend. Septembris, hoc est, in die sancti Egidij solis defectio fuit.

Defectio solis.

Hoc anno Conradus abbas curtes illas in Winsheim, quas abbas Bernhardus olim, (vt supra diximus) anno suo xxxvi. sine consensu fratrum suorum alienauit, a Mainhardo de Coppenstein repetiuit, conueniens eum coram aduocatis * Principum in Creutzenacht, Friderico de Lerenstein & Iohanne de Wachenheim, producens quorundam testimonia, qui reuocationem Bernhardi abbatis iam mortui super iniusta alienatione earundem audierant. Vnde aduocati, partibus auditis, commiserunt abbati, vt petitionem suam redactam in scriptis alia vice praesentaret, Mainhardusque similiter in scriptis responderet, quo facto, se velle quod iustum esset decernere. Fecit abbas quod iubebatur, petitionemque suam contra Mainhardum aduocatis praesentauit in scriptis. Verum aduocati, siue curis nimis impliciti fuerunt, siue parti aduersae (quod tum credebatur a multis) nimium inclinati postulatione abbatis & conuentus recepta, sententiam distulerunt, verbis bonis animum abbatis suspendentes de die in diem, iam hoc nunc illud pro impedimento allegantes, & sic negotium pendet vsque in praesens.

Conradus abbas curtes in Winsheim repetiuit.

* Vogt, eodem anni.

Eodem anno dudum inter Wilhelmum Saxoniae, & Philippum Burgundiae duces dissensione pro ducatu Lutzenburgensi, altero ius hereditarium, altero pignoratitium allegante, suborta, finis tandem dissensionis imponitur. Cum Nobiles & incolae terrae Lutzenburgensis dominam suam ducissam Bauariae contemptui habere ceperissent, & Fridericus Rom. rex ducatum ipsum duci Saxoniae, Wilhelmo praefato tradidisset pro certa summa pecuniarum, comitem quandam de Glichen cum exercitu illo misit, qui ducatum nomine suo gubernandum susciperet. Veniens autem ad Lutzenburg praefatus comes de Glichen, maiorem terram illius partem obtinuit, & dispositis per regionem militibus, ipse cum aliquibus, in oppido Lutzenburg resedit. Interea cum Domina terrae Saxones haberet in senfos, Burgundiae ducem Philippum fecit occulte vocari, omne ius suum in manus eius promittens se traditurum. Itaque facta oportunitate dominus Philippus misit illum Capitaneum suum cum decem millibus equitum, Saxonibusque minus caute agentibus, Burgundiones in mense Nouembri quadam nocte, traditione quorundam ci-

Dissensio duorum ducum pro Ducatu Lutzenburgensi.

Comes de Gliche Lutzenburg obtinet armis.

Ducatus Lutzenburgensis venit ad Burgundiones.

Eodem

Trithem

Opera
Historia

uium intromissi, oppidum Lutzenburg & arcem obtinuerunt, Saxonib. fuga lapsis. Et hic ducatus Lutzenburgensis ad imperium ducis Burgundia accessit, manetq; sub illo usq; in presentem diem.

Hoc anno concilium Basiliense, quod multis annis durauerat, terminatur.

MCCCCXLIX.

Anno Conradi abbatis iv. magna in omni Alemannia pestilentia fuit, quae multa millia hominum in breui tempore miserabili plaga consumpsit.

Eodem anno Marchio Brandenburg. Albertus, in auxiliū nonnullis principib. conspiratis, scilicet archiepisc. Moguntino, Marchione Badēsi, comitib. de Wirtemberg, episcopo Bambergensi, & episcopo Eistatensi, contra ciuitates & oppida Imperii, & praecipue aduersum Nurenbergenses (quib. infestissimus erat) mouit exercitum, caede, incendio, praeda, & agrorū deuastatione, vinearumq; extirpatione, in eos per annū & vi. menses nimis inhumaniter saeuens. Cives autē primo impetu, terrore percussi, intra muros se cōtinuerunt. Postea comparato exercitu, principum agros potenter inuadunt, igne, ferro, & praeda cuncta deuastare coeperunt: donec tandem exhaustis utriusque partis promptuarijs inire concordiam & pacem seruare coacti fuerunt.

MCCCC.

Anno Conradi abbatis v. maximus concursus populorū ex omni Christianorū orbe factus est Romā, pro indulgentijs & remissionib. Iubilaei: tantaq; fuit multitudo hominū peregrinorū Romae, qd domos, & plateas omnes replerunt, & tāta praet multitudine praefura ducenti fere homines in ponte S. Angeli quadā die in Tyberim de ipso ponte prolapsi fuerunt, vrgentib. se hominib. mutuo ante & retro ad transeundū. Iacobus etiā archiepisc. Treuirensis, adunato sibi Conrado episcop. Metensi, cum centū & quadraginta equitibus pro indulgentijs Iubilaei Romam proficiscitur, susceptusque honorifice à Papa Nicolao v. multa pro decore Treuirensis ecclesiae impetrauit. Inter quae illud fuit praecipuum sedis apostolicae indultum, quod in ciuitate Treuirensi Gymnasium posset instituire generale, in quo omnium facultatum Praeceptores haberentur.

Anno Iubilaeum praecedente, hoc est, Conradi abbatis nostri iv. in die S. Hippoliti martyris, obiit Christianissimus Princeps, Ludouicus comes Palatin. Rheni & dux Bavariae, Archidapifer & Princeps Elector, relinquens vnicū filium Philippū, inclitum Principē, primum annū aetatis agentē, cui tutorē constituit Fredericū fratrem suum, cōmendans ei ipsum filium, vxorē & omnia quae sui iuris habebat, ita videlicet, vt quam primū filius annum aetatis xviii. attingeret, ei paternū ducatum cum omnib. pertinentibus ad eum sine contradictione restitueret. Hisq; sic dispositis obiit, in ecclesia sancti spiritus sepultus. Itaq; post obitum fratris Fredericus ducatum eius omnem gubernandum suscipiens, vsque ad mortem suam per annos xxvi. vsque ad annum ducis Philippi xxvii. strenue gubernauit, defendit & auxit, & multa bella committens, necessitate impulsus, vbique fortunatus omnes aduersarios suos feliciter superauit.

Anno autem praenotato Dominicae incarnationis MCCCCVI. die mensis Maij post mediū noctis circa primā horam, per incuriā & negligentiam eorum, qui organum in die reformauerant, magnus in ecclesia maiori Spirensi iucētus est ignis, qui totum aedificium corporis ecclesiae, tectum, organum, turrim & campanas consumpsit.

His quoq; temporib. ars imprimendi & caracterizandi libros à nouo reperta est in ciuitate Moguntina, per quendam ciuē, qui Iohannes Gutenberg dicebatur, qui cum omnē substantiā propter nimiam difficultatē inuentionis nouae in eam perficiendā exposuisset, cōsilio & auxilio bonorum virorū, Iohannis Fust & aliorum adiutus, rem inceptam perfecit. Primus autē huius artis dilator fuit post ipsum inuentorem Petrus Opilioni de Gernsheim, qui multa volumina suo tempore impressit. Morabatur autem praefatus Iohannes Gutenberg Moguntiae in domo, dicta zum lungen, quae domus vsque in praesentem diem illius nouae artis nomine dignoscitur insignita.

MCCCCI.

Anno Conradi abbatis nostri vi. celebratum fuit xiv. ordinis nostri provinciale capitulum, xxiii. die mēsis Maij, quae fuit Dominica iv. post festū Paschatis, cum cōtinnatione dierum sequentiū, in monasterio S. Stephani Herbipolensis, Nicolao de Cuta, cardinali tituli S. Petri ad vincula, apostolicae sedis legato praesente ac capitulo praesedente, vna cū abbatibus, S. Aegidij Nurenbergensis, S. Burekhardi Herbipolensis, S. Petri in Erphordia, & S. Gothardi in Hildesheim, in quo quidē capitulo multa pro reformatione ordinis per praefatū Cardinālē & patres fuerunt tractata. Deniq; omnes abbates tūc praesentes pro se, & abbatū procuratores pro his quorū procuratores erāt, ad sancta sanctorū, in manū cardina-

Concilium
Basiliense
terminatur.
Festum ma-
gnae.

Bellū inter
Marchionē
Brandenburgensem
& Nurenbergenses.

Iubilaeum Ro-
mae celebra-
tur magnum.

Ludouicus
Palatinus
moritur.

Mors eccle-
siae Spirensis
cōsumitur.

Arts impres-
soriae in-
uenitur.

Primus hu-
ius artis di-
latur fuit
Petrus Schef-
fer von
Gernsheim.

Capitulum
provinciale
et celebratur.
Apostolica
sedis Legatus
interfuit
Capitulo.

lis, post decantatam per eum missam, stantes ante altare S. Stephani, iurauerunt, quod sub poena omnium dignitatum & priuilegiolorum, infra vnus anni spatium, reformationem dudum conclusam uellent sine dilatione assumere, & tam in se quam in subditis secundum regulam & statuta Patrum fideliter conseruare. O quam multi deinceps, non curantes facta, periuri fuerunt. Magnam diligentiam fecit pro reformatione ordinis nostri praefatus Legatus Nicolaus de Cusa, & non modicum profecit. In primis enim post Capitulum fecit vnā constitutionem de modo & forma reformationis & uisitationis, in qua satis diffuse de monasticā institutionis integritate & conuersatione tractauit. Obseruantiam quoque & vnionem Patrum reformatorum de nuncupatione Bursfeldensium (quae tunc nouella erat) primus confirmauit, quae tamen postea per papam Pium II. de nouo confirmata est, anno uidelicet Conradi abbatis nostri XIII.

*Constitutio-
nes fecit pro
reformatio-
ne.*

Eodem anno Fridericus rex, Ladislao Vngariae & Bohemiae rege Alberto fratre Duce Austriae, ac magno procerum exercitu comitante, Italiam cum sponsa Helionora filia Etyuardi regis Portugalliae, ingreditur, & XVI. die mensis Martij coronam ferream, quam Mediolani ob Ducis pertinaciam suscipere non potuit, de manu vnus Cardinalis per papam ad hoc ordinati suscepit. Deinde XX. die eiusdem mensis Martij, quae fuit Dominica Latere, in medio Quadragesimae, Nicolaus papa v. regem in ecclesia S. Petri cum magno honore corona aurea solenniter decorauit. Postea discedens ab Vrbe iter diuertit ad Neapolim, ubi nuptiis cum desponsata celebratis, salutatoque rege Aragonum Alphonso, ad propria remeauit.

*Fridericus
rex Romanus
in Italia
profectus
fuit.*

*Coronatur
Roma à
Nicolaus pa-
pa v.*

Hoc ipso quoque anno (sicut diximus) Papa Nicolaus v. Legatum de latere in Alemanniam misit cum indulgentijs lubilaei & auctoritate magna, Nicolaum de Cusa, patriam Mosellanum, sacrosanctae ecclesiae Romanae tituli S. Petri ad uincula Presbyterum Cardinalem, episcopum Brixensem, uirum vnde cunque doctissimum, & Christianae fidei zelatorem praecipuum, ad reformatum inter Principes Alemanniae pacem & excitanda corda fidelium in subuentionem Graecorum, qui tunc à Mahumete Amorati filio Principe Turcorum oppugnabatur. Venit ergo ad Treuirim Legatus Apostolicus, & deinde ad alias Germaniae ciuitates, & tã per se in propria persona, q̃ per alios viros cõplures eruditos, multos in publico fecit sermones, exhortando fideles in subuentionē Christianae fidei periclitat̃is.

*Legatus A-
postolicus Go-
nitus in Ger-
maniam.*

M C C C C L I I .

Hoc anno, qui fuit Conradi Abbatis nostri v. Fridericus Comes Palatinus Rheni & Dux Bavariae, frater Ludouici p. j. (de quo supra diximus) Idibus Ianuarij, hoc est, in octaua Ephiaphaniae Dominicae, consensu omnium procerum & Comitum Palatinatus, auctoritate quoque Apostolica & confirmatione, assumptus est in tutorem & gubernatorem, ac in patrem Philippi infantis filij fratris sui, cum titulo & praerogatiua principatus electionis imperij Romani, simul & Palatinatus Rheni, vt Princeps Elector Imperij ab omnibus haberetur & esset. Huius praerogatiuae constitutio in primis displicuit Theoderico archiepiscopo Moguntino, Duci quoque Stephano Geminipontensi, Iacobo Marchioni Brandenburgensi & eius filio, Comitibus quoque de Lutzelstein, qui in vnum cõspirantes multa contra Ducem Fridericum machinati sunt. Post multas autē iniurias sibi à praefatis comitibus de Lutzelstein (qui tunc erant valde potentes) Dux Fridericus diutius dissimulare nequies Lutzelstein anno praenato cum valido suorum exercitu firmissima obsidione per duos menses & dies septem vallauit, & tandem in vigilia S. Martini episcopi castrum cum oppido violenter obtinuit. Comites autem se fuga saluantes, omnia quae habebant amiserunt: & sic totus Comitatus de Lutzelstein vsq; in praesentem diem Palatinatui subiectus est. Eo tempore Schaffhardus comes de Liningen, Ducis Friderici familiaris & consiliarius, à Comitibus praefatis in arce Lutzelstein tenebatur captiuus, quem Dux ipse obtenta victoria, cum magno gaudio liberauit. Altera vero post festum S. Martini die, Sinhartzhufen, cuius tertia pars erat praefatorum Comitum obsedit & obtinuit.

*Fridericus
Palatinus
pro Philippo
imperium
sumit.*

*Lutzelstein
capitur à
Friderico
Palatino.*

*Schaffhardus
comes
de Liningen
ex captiuitate
liberatur.*

Hoc ipso anno Nicolaus Cusa Cardinalis, & Apostolicae sedis Legatus, ordinariū diuinorum reformationis & vnionis nostrae Bursfeldensis, per certos Abbates correctum & emendatum (vt nunc est), diligenter examinans, auctoritate Apostolica confirmauit.

M C C C C L I I I .

Anno Conradi abbatis nostri VIII. reformatum est monasterium S. Iohannis Baptista in Ringauia, ordinis nostri, per monachos vnionis Bursfeldensis de coenobio S. Iacobi prope Moguntiam assumptos, auctoritate & iussione Theoderici archiepiscopi Moguntini. Hanc reformationem Nicolaus Cusa Cardinalis praedictus, & Rodolphus de Ridesheim, Episcopus Vratislauenensis, magnopere promouerunt, quae vt fortius posset in suo

*Ordinari-
um vnionis
Bursfelden-
sis confirma-
uit.*

Trithem

Opera
Histori

vigore perfistere, coenobium monialium sub pede montis, quod Clausula dicebatur, cum omnibus redditibus & prouentibus suis, praefato monasterio reformato, expulsis monialibus, quae & paucae erant & dissolutissimae conuersationis, in perpetuum annexerunt.

Constantinopolis a Mahumete capitur.

Eodem anno Mahumetes Turcorum Imperator, anno imperij sui tertio, famosissimam illam Graecorum urbem Constantinopolim, 3. cal. Iulij, maxima vi armorum tetramarique expugnans, quinquagesimo die obsidionis cepit, omnesque vtriusque sexus homines, qui aetatis sextum annum excessissent, occidit. Constantinum Paleologum Imperatorem capite truncauit, & monachos multis tormentis affectos crudeliter interfecit. Ibi infinita millia hominum occisa sunt, ita vt tota ciuitas, quasi flumine quodam, sanguine exundaret. Virgines autem & moniales, decoraque mulieres, post inauditum furorem

Virgines constuprantur & postea occiduntur.

libidinis in eas perpetratum, Turci miserabili cruciatu peremerunt. Nihilominus Patriarcha Graecorum cum multis Christianis aufugiens, saluatus est. Ea tempestate nefandus ille Turcorum Imperator, regia ciuitate obtenta, omnes ecclesias prophanauit, templum S. Sophiae toto orbe famosissimum, stabulum equorum constituit, omnes reliquias sanctorum, quas reperit, in lutum proijci, & militum suorum ab equis conculcari praecipit. Verum cum milites ossibus mortuorum tantam inferre contumeliam recusarent, prior ipse cum equo super Diuorum reliquias truculentius insillit, & conuersus ad milites iratus dixit: *Quicumque me sequutus non fuerit, per Mahumetem magnum Dei nuntium hoc die morietur.* Vnde perterriti milites Sanctorum reliquias, super lutum dispersas, equorum suorum discursu & conculcatione in profundum luti (proh nefas) demerserunt. Sacros etiam fidei Christianae & orthodoxorum Patrum libros, quotquot inuenit Dei crudelissimus hostis, nauibus perforatis imponi fecit, & in profundum maris demerit, nequa ibi dimitteretur occasio scientiae fidei Christianae. Constantinopoli autem capta, totius imperij Graecorum consequenter crudelis inimicus obtinuit principatum, nostris Imperatore & Principibus, praeter verba nihil in contrarium facientibus.

Reliquie sanctorum in lutum dispersae conculcantur. Libri nauibus perforatis demerguntur in profundum.

Bellum inter regem Poloniae & Magistrum Teutonicorum.

His quoque temporibus Pruteni aduersus Magistrum Teutonicorum conspiratione facta, quinquaginta quinque ciuitatum & oppidorum tumultum in eum suscitant, quorum maior pars non diu postea defecerunt ab ipsis Teutonicis, & se Regi Poloniae subdiderunt. Ordo dehinc inter eos grauissimo bello, rex deuictis Teutonicorum copijs, oppida eorum capit, in primis Montem regium, Mariaeque monrem, cum alijs; principale quoque oppidum Dantiscum ad Polonos defecit. Itaque victus Magister, qui Regibus quondam comparari poterat, cum suis Teutonibus, & pene dominatu amisso, Barbaris cedere & subesse coactus est. Hoc illi propterea, quod sui nimis pro libito in ciues tyrannidem agerent, accidisse dicitur.

MCCCCLIV.

Capitulum prouinciale 15. celebratur.

Anno Conradi abbatis nostri IX. celebratum fuit XV. ordinis nostri Capitulum prouinciale in monasterio S. Marcellini & Petri in Selgenstat, XI. die mensis Maij, cum continuatione dierum sequentium, & fuit Dominica tertia post festum Dominicae resurrectionis, in quo praesederunt Wolframus in Hirsau, Christianus S. Petri in Erphordia, Valericus in Wiblingen, & Bertholdus S. Stephani in Herbipoli, monasteriorum ordinis clarissimi Abbates, & ibi multa pro reformatione ordinis statuta fuerunt.

Draculus Wayda tyrannidem exercet in Walachia inauditam. Idem ad fidem conuersus baptizatur. Imperator Turcorum Mysiam & Walachiam armis obtinet.

His temporibus tyrannidem inauditam & incredibilem in Walachia exercuit Draculus Wayda, Princeps seu Capitaneus gentilis crudelissimus, qui multa millia hominum vtriusque sexus & aetatis innocentes occidit, maxime Christianos, nouo & inaudito prius genere tormentorum. Qui tandem captus a Matthia rege Vngariae, conuersusque ad fidem baptizatus, & post aliquot annos suo dominio restitutus, bene & modestissime deinceps conuersatus est, & multa bona fecit. Eius crudelia gesta partim vno libello circumferuntur vulgari lingua impressa.

Anno quoque praenotato Mahumetes Imperator Turcorum Mysiam inferiorem & Walachiam, dedentibus se Principibus non habentibus auxilium, obtinet.

His quoque temporibus coenobium in diecesi Treuirensi fundatur, non longe a Berncastel & Cusa, canonicorum regularium de reformatione Windesheimensi, quod Eberhartzclaus dicitur, ex oblatione fidelium. Quidam enim pauper Villanus de villa de litore Mosellae constituta, quae Pitzbort nuncupatur, oriundus, paruus ibi tugurium fecit, in quo imaginem beatae Mariae semper virginis, filium in sinu hora vesperarum tenentis collocauit, de qua multa ferebantur miracula, factusque est ex illo tempore ad ipsam iconem populorum concursus, vsque in praesentem diem, de quorum elemosynis coenobium ibidem constructum est, & in necessarijs sufficienter prouisum, qui rusticus, quia dicebatur Eberhart-

Eberhardus, nomen loco Claufa Eberhardi dedit. Huius cœnobij foundationem Iacobus Archiepiscopus Treuirensis confirmavit, & ecclesiam nouam in persona propria consecrauit. Idem archiepiscopus Treuirensis conuentum minorum in Confluentia reformauit, & canonicos regulares de Windesheim benereformatos in nouo monasterio non procul à Confluentia in quadam insula Rheni iuxta Vallendor instituit.

MCCCCLV.

Anno isto, qui fuit Conradi abbatis nostri x. Dux Ludouicus cognomento Niger, Comes in Veldentia, filius Stephani comitis Palatini Rheni Ducisque Bauariæ & Comitum in Zvveinbrucken, & frater Ducis Friderici in Simeren, se contra Fridericum Palatinum, tutorem Philippi Principis nostri erexit, prædas & incendia in Principatu eius hinc inde exercuit. Hunc Fridericus Dux semel, secundo, & tertio per literas charitatiue monuit, vt à male cœptis desisteret, & ius alienum non iniuriâ temeraret. Vt autem se contemni ab illo vidit, non amplius dissimulandum fore ratus, oppidum Montis Zaber-niam, quod Ludouicus Dux in præsidium habuit, obsidione vallauit, quod tribus diebus & v. hebdomadibus expugnatum, tandem in die sancti Tiburtij martyris obtinuit. Verum postea in quadam concordia præfatum oppidum Bergzabern, ad instantiam amicorum, præfato Duci Ludouico restituit; sub ea videlicet conditione, quod contra ipsum Palatinum nihil in posterum præsumeret & ageret; quod tamen (vt patebit) non custodiuit. Dehinc magnanimus Princeps Fridericus Comes Palatinus præfatus, in solentia

Cœnobium regularium in insula in ferri fundatur. Dissensio inter Palatinum & ducem Ludouicum mittitur.

Bergzabern à Friderico Palatino capitur.

Richardi à Hoenburg prouocatus, castellum quod Cleberg dicitur, non procul à Wic-senberg obsedit, illudque cum omnibus pertinentijs suis in biduo capiens acquisiuit.

Cleberg à Friderico Palatino capi-tur.

Anno Domini prænotato feria tertia post Dominicam Palmarum obiit Gottfridus Episcopus Herbipolensis, cui Iohannes de Grumbach succedens præfuit annis xii. homo bellicosus; & quamuis indoctus, tamen cleri amator atque defensor, & bene rexit ecclesiam suam.

Iohannes fit Episcopus Herbipolensis.

His quoque temporibus in præfata diœcesi Herbipolensi, non procul ab Hippohen*, in quodam loco qui Birecklingen dicitur, in solitudine, quædam imago beate Mariae semper virginis, in quadam arbore posita, multis cepit coruscare miraculis, ad quam maximus populi concursus factus est, & multæ fidelium oblationes impensæ, per quas temporis successu monasterium Canonicorum regularium de reformatione Windesheimensi fuit constructum & sufficienter prouisum.

Cœnobium Birecklingen fundatur.

MCCCCLVI.

Anno Conradi abbatis nostri xi. celebratum fuit in monasterio sancti Petri in Er-phordia xvi. Capitulum ordinis nostri prouinciale, Dominica tertia post festum Domi-nicæ resurrectionis, cum continuatione, (vt moris est) dierum sequentium; in quo præse-derunt Bertholdus S. Stephani Herbipolensis, Iohannes S. Michaelis Hildensheimensis, Valtricus in Blaburen, & Lupertus S. Iacobi prope Moguntiam, monasteriorum ordinis nostri præclari abbates. Multa in isto Capitulo pro reformatione & cōseruatione ordi-nis nostri statuta fuerunt.

Capitulum prouinciale 16. celebra-tur.

Eodem anno viii. die mensis Maii obiit in palatio Iacobus de Sirek Archiepiscopus Treuirensis; cuius corpus Treuiri relatum, ante summum altare in ecclesia beate Mariae semper virginis tumulatur, anno pontificatus sui xvii. præsul omni laude celebra-dus, qui non solum ecclesiam suam in pace & tranquillitate rexit, sed etiam inter Prin-ci-pes & aliarum ecclesiarum Pontifices pacem sæpe reformauit. Eo autem mortuo Can-onici maioris ecclesiae pro eligendo nouo Pontifice ad diem mensis Iunii xxi. conue-nerunt, habitoque inter se longo tractatu in duo sunt diuisi; vna pars Dietherum de Eisen-burg Moguntinensis & Treuirensis ecclesiarum canonicum (qui postea Moguntinus ar-chiepiscopus factus est) in Archipræsulem elegerunt; alia pars numero potior, Iohannem filium Iacobi Marchionis Badensis, fratrem Caroli Marchionis, annum ætatis xxi. agè-tem, quamuis Dietherus confirmationem eius apud sedem Apostolicam impedire ma-gno opere conaretur, præualuit tamen Iohannes, & à Calixto Papa iii. confirmatus est, & præsidet ecclesiae Treuirensi vsque in præsentem diem sanus & incolumis, annum ponti-ficatus sui xli. ætatis vero lxxviii. agens.

Iacobus ar-chiepiscopus Treuirensis moritur.

Iohannes fit archiepisco-pus Treuirensis.

Eodem quoque anno, xiv. cal. Aprilis obiit Reynhardus de Helmstat episcopus Spi-rensensis, & in medio ecclesiae sepelitur; cui successit Sifridus de Venyngen, electus per Capi-tulum xxix. die mensis Martij, & præfuit annis iii. mensibus v. diebus iv. qui multa bona fecit ecclesiae in tempore tam breui.

Sifridus fit episcopus Spiresis.

od Claufula dicebatur, cum reformato, expulsis monachis, imperium annexerunt. Imperij sui tertio, facti in insula maxima vi armorum tetra in eisque vtriusque sexus ho-minum Paleologum Imperatorem crudeliter interfecit. In flumine quodam, sanguis post inauditum furorem, in equis conculcari præcepit. tum meliam reculerant, prior & conuersus ad milites iram Dei nuntium hoc die in dispersas, equorum suos demiserunt. Sacros etiam inuenit Dei crudelissimam maris mergi, nequa ibi poli autem capta, totius imperium, nostris Imperatoribus.

Teutonicorum conspectum in eum suscitanti, & se Regi Poloniarum Teutonicorum copis, in rem, cum alijs; principale factus Magister, qui Regibus dominatu amisso, Barbaris pro libito in ciues tyranni-

ordinis nostri Capitulum xxi. die mensis Maii, cum post festum Dominicæ resurrectionis S. Petri in Erphordia, monasteriorum ordinis præfata fuerunt.

in Walachia exercuit Dracones, qui multa millia hominum in nouo & inaudito prout in Angaria, conuersusque ad fidei bene & modestissime deintartum vno libello circum-

corum Mysiam inferiorem cilium, obtinet. fundatur, non longe à Berendesheymensi, & Eberhardus de villa de litore. Mo-llanus ibi tugurium fecit, in quo sperarum tenentis colloca-tore ad ipsam iconem populemosynis cœnobium ibi, qui rusticus, quia dicebatur Eberhardus.

Triethem

Opera
Historia

Montfort castrum praedonum a Friderico Palatino destruitur.

Anno prenotato Idib. Octobr. magnanimus princeps Fridericus, comes Palatinus Rheni, tutor Philippi, cum auxilio Archiepiscopi Moguntini Theoderici, Montfort castrum commune praedonum, quod parum distat ab hinc, obsidione vallauit, & diebus v. illud fortiter expugnans, XIX. die mensis Octobris cepit, ac funditus destruxit; sicque manet destructum vsque in hodiernum diem, nec reaedificari potest sine consensu Palatini, qui pro tempore fuerit, & archiepiscopi Moguntini. Ecclesia enim Moguntina ex hoc praedonum castello multa pertulit damna per eos, qui mansionem inibi habere potuerunt.

Turcorum Imperator Nicopolim Christianorum urbem obsedit. Christianorum contra Turcos in Sicilia.

Anno quoque prenotato Mahumetes Imperator Turcorum magno suorum destinato exercitu, Nicopolim ciuitatem Christianorum in signem (quam Schiltay appellat) obsidione fortissima circumduxit, Christianis qui intus erant, muros, turres & moenia fortiter defendentibus. Verum Turcis ad muros cum machinis audacter properantibus, nostri exhortatione Iohannis Capistrani, ordinis Minorum de obseruantia, viri docti & religiosissimi, ad pugnandum pro Christiana fide animati, portas ciuitatis erumpunt, Iohanne Cardinali S. Angeli Legato Apostolico, vexillum S. crucis praeferente, Turcosque tum fortiter cum tanta audacia inuadunt, caedunt, percutiunt, occidunt, omnesque mox in fugam conuertunt, quod praenimia festinatione multi eorum in flumine submersi fuerunt, multi quoque a nostris interempti. Ob hanc Christianorum victoriam Calixtus papa III. festum Dominicae transfigurationis 8. idus Augusti quotannis instituit celebrandum.

Festum Dominicae transfigurationis instituitur. Corinthum expugnatum a Mahumete.

Eodem tempore Mahumetes Corinthum expugnat, multis millibus Christianorum occisis, atque in omni Peloponneso tributa Christianis imponit.

Concursus puerorum ad S. Michaelis maguus.

His etiam temporibus magnus puerorum concursus ad S. Michaelis in Hispania finibus ex omni Alemannia oritur, qui relictis & inconsultis parentibus cum incredibili feruore, simul in ordinem conducti, pergebant, nemine eos prohibere potente, mendicantes de S. Michaelis cantantes, sub vexillo eiusdem angeli depicto in ordine procedentes: nec sciri poterat, quis ille spiritus, qui tam fortiter iuuenilem aetatem ad iter tam arduum incitasset, ut per tot millia pueri X. aut XII. annorum passuum sine viatico transirent. Postremo non solum pueri, sed etiam viri, mulieres, serui, ancillae & virgines subito (nescio quo spiritu inspirati) relictis omnibus ad idem se iter praecinxerunt.

MCCCLVII.

Ladislaus Bohemiae & Vngariae rex moritur.

Anno Conradi Abbatis nostri XII. in mense Nouembri obiit Ladislaus Bohemiae & Vngariae Rex, iuuenis XVIII. annorum, per Hussitas veneno interemptus in ciuitate Pragensi, sepultus ibidem in ecclesia S. Wenceslai.

Prior & Cellarius constituitur nouus.

Eodem anno, in die S. Matthaei Apostoli & Euangelistae, Conradus abbas huius monasterij Prouisorem & Cellarium instituit Iohannem Mariae (de quo supra diximus) qui fuit Prior & Cellarius aliquandiu. Fridericus autem de Nackheim, olim abbas, his temporibus morabatur in Creutzenacht, de sua pensione viuens.

Abbas computationem facit conuentui suo.

Hoc ipso anno Conradus abbas computationem fecit suo conuentui, in qua fuit compertum, quod maiorem partem debitorum exsoluerat, & nihilominus saepius censuris ecclesiasticis ad instantiam creditorum subiacere, & diuinorum celebrationem intermittere fratres cogebantur. Nam sicut ex eorum manualibus colligitur, quatuor vicibus hoc anno relaxationem censurarum precio compararunt.

MCCCLVIII.

Aquarum inundatio maxima.

Hoc anno, qui fuit Conradi Abbatis nostri XIII. feria sexta post Dominicam inuocauit, maxima fuit aquarum inundatio Rheni, Mosellae, Nahae, & omnium in circa regione fluminum, quae multa hominibus intulit damna. Resolutis enim niuibz aquarum inundatio creuit intantum, quod etiam ecclesiam parochialem in insula Creutzenacht, totam aqua implentes, altaria quaedam subuerteret, parietes concuterent, a sepulchris mortuorum lapides dimouerent, multisque damnis illatis pene templum destruxissent.

Vnio Bursfeldensis a papa confirmatur.

Eodem anno Pius papa secundus, anno Pontificatus sui I. reformationem vnionemque Bursfeldensem & Capitulum annale confirmauit, & cum multis priuilegiis quae dedit, etiam priuilegia congregationis S. Iustinae de Padua, quae multa & magna sunt, ad vnionem nostram Bursfeldensem extendit.

Ecclesia S. Iacobi Moguntina construitur.

Eodem quoque anno ecclesia S. Iacobi extra muros Moguntinos, ordinis nostri, quae modo cernitur, aedificari coepta est, & anno sequenti perfecta. Ex eo namque tempore, quo monasterium vltimo fuit desolatum, post obitum Matthiae Archiepiscopi, non fuit ecclesia in monte praefato praeter Capellam beatae Mariae semper virginis.

His etiam temporibus Conradus abbas huius monasterij magnas lites & contentiones habuit.

nes habuit, cum quodam Nicolao, dicto Ritter de Meginfreit, clerico, propter altare S. Nicolai, quod eo tempore nondum incorporatum erat monasterio, & diu duravit. Tandem sententia pro ipso clerico contra Abbatem per iudices Moguntinæ sedis prolata fuit, quod factum ingens damnum huic monasterio intulit.

Clementis idem abbas huius loci & clericus;

Eodem quoque anno Ludouicus Dux Bavarix, cognomento Diues, filius Henrici & pater Georgij Ducis, magno exercitu Bavarorum, Bohemorum & Australium congregato, ciuitatem Eystatensem obsedit, sed concordia interueniente discessit. Inde duxit exercitum contra Marchionem Brandenburgensem, cepitque duo castella illius Landeck & Stauff, ac funditus subuertit. Exijt autem contra eum cum magno exercitu Albertus Marchio, habens secum Saxonix Ducem Wilhelmum; sed nihil memoria dignum egerunt. Verum concordia taliter facta, quod Marchio Duci Ludouico ad manus resignaret quoddam literas certas & priuilegia, contra eum ab Imperatore data, reciperetque feuda sua ab ecclesia Herbipolensi (quod anterecusauit) vt Burggrauus Nurenbergenfis, ab inuicem discesserunt. Postea in quadam die Nurenbergia ad hoc constituta, Marchio (sicut promiserat) tradidit Duci Ludouico literas Imperatoris in pratorio publico, quas ille mox in conspectu omnium lacerauit. Quod cum audisset Imperator agerrime tulit, & Ducem Ludouicum crimen læsæ Maiestatis incurrisse volebat: & ob eam causam factam inter eos concordiam reclamauit, & multa mala inde sequuta sunt.

Essart abbas fidei. Boliuiter dicit Bavarix & Marchio Brandenburgensem.

Ludouicus dux Bavarix la. ex aliter in Imperatoris.

MCCCCLIX.

20 Anno Conradi abbatis nostri xiv. pridie nonas Maij obiit Theodericus Schenck de Erbach Archiepiscopus Moguntinus, cui Dietherus de Isenburg per Capitulum xlv. Cal. Iulij electus succedens, praefuit fere annis lll. contra quem Adolphus de Nassau per triennium litigauit, & fuit in centium multorum malorum, quia tota prouincia propter eos turbata fuit.

Dietherus fuit archiepiscopus Moguntinus.

Eodem anno secunda die mensis Septembris obiit Sifridus episcopus Spirensis, cui Iohannes Nix* de Hoeneck, dictus Ensberg, per Capitulum xvii. die Septembris electus, succedens praefuit annis v. Qui adhaerens Marchioni Badensi & Ludouico Duci Nigro cum cæteris complicibus aduersus Fredericum Comitem Palatinum, tutorem Philippi, ecclesiam suam in multis damnificauit, totamque dioecesim incendio, rapinis & deuastationi inimicorum & amicorum exposuit.

Iohannes Nix fuit episcopus Spirensis.

30 Anno quoque praenotato, xvii. ordinis nostri prouinciale Capitulum Nurenberg celebratum est, post festum Dominicæ resurrectionis secunda Dominica; in quo praecedunt Georgius S. Egidij ibidem, Bertholdus S. Egidij in Brunywick, Euerhardus montis S. Jacobi prope Moguntiam, & Henricus in Ettenheim, cœnobiorum ordinis nostri religiosissimi abbates.

Capitulum prouinciale 17. celebratur.

Eodem anno Fridericus Imperator mandauit omnibus ciuibus Imperij, vt Marchioni Brandenburgensi Alberto totius viribus contra Ludouicum Ducem Bavarix supra dictum, læsæ Maiestatis (vt ipse volebat) reum, auxilia ferrent, quod omnes in Sueuia, præter Nurenbergenfes, fecerunt. Vnde commotus Dux Ludouicus magno Bavarorum, Bohemorum & Australium congregato exercitu, terram Marchionis ingreditur, villas, castella, & oppida multa capit, incendia & prædas exercet, & infinita ei damna infert, nemine potente resistere. At vero post hæc Marchio conuocatis Imperij ciuibus, Ludouico (nescio pro qua causa) in Bohemia existente, terras illius pari Marte ingreditur, deuastat, spoliat & incendit. Postremo iterum concordia per Bohemia regem facta est, ita quod ablata restituerentur.

Fridericus Imperator ciuitates Imperij contra ducem Bavarix constituit.

40 Anno Conradi abbatis nostri xv. obiit Albertus Dux Bavarix, filius quondam Ducis Ernesti, relinquens v. filios; Iohannem, qui sine liberis obiit, Sigismundum, Christophorum, Albertum, Wolfgangum, & filias lll. Elizabeth Ducissam Saxonix, Margaretham Comitissam de Mantua, & Annam monialem, in cœnobio apud Monacum pro Christi amore inclusam. Porro Albertus Christophorum fratrem suum præfatum aliquandiu in vinculis tenuit, cuius historia omnibus nota est.

Albertus dux Bavarix moritur. Filius & filia do. u. Alberti.

Eodem anno Albertus Marchio, Dietherus archiepiscopus Moguntin⁹, Ludouicus Dux Niger, & Emicho Comes de Liningen cum adherentibus sibi, contra Fridericum Comitem magnanimum in vnum conspirantes, publici inimici & desidati eius facti sunt, eum quibus erat Comes Vdalricus de Wirtenberg, qui Philippi matrem prius duxerat in vxorem. Necessitate itaque compulsus Dux Fridericus, ad vlciscendas iniurias congregauit exercitum, & primo quidem Schavvenberg castrum in Strata montensi (vulgariter

Principes 17. in vnum conuocantes sunt inimici Friderici comitis Palatini. Schavvenberg à Friderico Palatino captus.

EMII
ericus, comes Palatinus
eodermi, Montfort castrum
vallauit, & diebus v. illud
destruxit; sicque manet de
ne consensu Palatini, qui pro
oguntina ex hoc prædonum
habere potuerunt.
rcorum magno suorum do
nem (quam Schiltavv appel
erant, muros, turres & mœ
chinis audacter properanti
um de obseruantia, vni docti
, portas ciuitatis erumpunt,
trucis præferente, Turcosq;
occidunt, omneque mor
corum in flumine submersi
anorum victoriam Calixtus
fuit quotannis influitur cele
multis millibus Christiano
ponit.
S. Michael em in Hispania
parentibus cum incredibili
prohibere potente, mendic
cepto in ordine proceden
am aratam ad iter tam ardu
passum sine viatico transi
t, ancillæ & virgines subno
tracinxerunt.
ri obiit Ladislaus Bohemia
no interemptus in ciuitate
Conradus abbas huius mo
de quo supra diximus) qui
kheim, olim abbas, his tem
t suo conuentui, in qua fuit
nihilominus sapius celesi
orum celebrationem inter
colligitur, quatuor vicibus
tra post Dominicam inno
, & omnium in circa regio
enim niuibus aquarum in
in insula Creutzenacht, to
cuterent, à sepulchris moe
mplum destruxissent.
ui r. reformationem vno
cum multis priuilegijs qua
æ multa & magna sunt, ad
Moguntinos, ordinis nobi
cta. Ex eo namque tempo
arthæ Archiepiscopi, non
emper virginis,
magnas lites & contentio
as hie

Trithem

Opera
Histori

An der Bergstrassen) quod pertinebat ecclesie Moguntinae, fortissimum & Bombardis, virtualibus & defensoribus optime erat munitum, obsedit, & in VIII. diebus cepit, anno prenotato in Dominica octauae Dominicae resurrectionis: in quo reperit XVIII. equites & pedites balistis & Bombardis tela & lapides aicientes, qui omnes sine alicuius exceptionis conditione capti fuerunt.

Concordia inter Marchionem Brandenburgensem & ducem Bawariae facta, interruptur. Ludouicus dux Bawariae bellum gerit contra Marchionem Brand. Saxoniam ducem & ciuitates imperij. Fridericus Palatinus exercitum producit contra archiepiscopum Moguntinum. Pedersheim a Friderico Palatino capitur. Comes, nobilis & equites a Friderico Palatino capti. Sacerdotum prope Moguntiam a Friderico Palatino exacti. Fridericus Palatinus exercitum producit contra comites de Liningen, Hassloch a Friderico Palatino fuerunt. Minfel si militat.

Eodem quoque anno, cum inter Marchionem Brandenburgensem & Ludouicum Ducem Bawariae concordia facta (sicut supra diximus) Friderico Comiti Palatino non placeret, denuo interrupta est, & bellum inter eos de nouo instauratum. Comes enim ipse Palatinus & Dux Bawariae Ludouicus, cognomento Dues, contra Principes XIII. numero tam spirituales quam seculares toto tempore fortiter steterunt; inter quos fuerunt praecipue Dietherus Archiepiscopus Moguntinus, Ludouicus quoque Dux Niger comes Veldentiae, Vdalricus Comes de Wirtenberg, Carolus Marchio de Baden, Albertus Marchio de Brandenburg, Wilhelmus Dux Saxoniae, Emicho comes de Liningen, cum multis alijs confederatis eorum Principibus, Ludouicus Dux Bawariae praefatus contra Marchionem Brandenburgensem, Saxoniae Ducem, & ciuitates Imperij bellum gessit in Bawaria, Praefecto Comitis Palatini praeonomiati in Amberg adiutore: vbique vicit, vbique mirantibus cunctis triumphauit. Interea Fridericus Comes Palatinus, nec minus terrendus nec multitudine vincendus, animo fremens in aduersarios suos, exercitum contra Dietherum archiepiscopum Moguntinum produxit cum adhaerentibus eius, & oppidum milliario aut parum amplius distans a Wormatia, Pedersheim nuncupatum, quod ecclesiae pertinebat Moguntinae, magno exercitu munitum, aggreditur, capit, spoliat & depraedatur, captis ex aduersarijs plus quam sexcentis Comitibus, Nobilibus & armigeris: inter quos fuerunt Iohannes de Nassau, Wilhelmus comes de Werthen, Otto comes de Hennenberg, Philippus comes de Liningen, & Comes de Runckel; insuper obtinuit ibi comes Palatinus quingentos equos sellatos, omnes quoque aduersariorum currus cum equis, machinas & bombardas in magno numero. Ibi multi Rinckavvgienfes capti sunt, & multo plures occisi. In hac expeditione fuit cum Palatino, mercede conductus, Ludouicus Hassia: Langranus cum multis equitibus. At vero praeda omnis ad Westhofen euecta inter milites fuit diuisa. His peractis concordia inter archiepiscopum Moguntinum & comitem Palatinum praefatos in hunc modum fuit conclusa: Comes Palatinus castrum Schaarzenberg, Hentschuchheim, & Dobsenheim; cum omnibus pertinentiis suis impignoratum habeat ab ecclesia Moguntina, pro expensis suis xxx. millibus florenorum: insuper quod Ringauenses ipso Palatino darentur ix. millia florenorum pro quibusdam prouentibus iuxta Lorz, quos iure obtinisset. Verum ab hac concordia Dux Ludouicus de Veldentiae, comes de Wirtenberg & comites de Liningen cum sibi adhaerentibus sunt exclusi. Haec Palatini victoria facta est anno prenotato in die S. Vdalrici Confessoris, qui est quarto nonas Iulij, & fuit illo anno feria sexta.

Anno quoque prenotato, prius tamen quam Fridericus Palatinus exercitum produceret ad Pedersheim, Dietherus archiepiscopus Moguntinus, Ludouicus Dux Niger & Emicho Comes de Liningen cum adherentibus sibi, magno coadunato exercitu Ingelheim intrantes, combusserunt. Villanis autem in aulam imperialem confugientibus, & in muros fortiter defendentibus, nihil aduersarij proficere potuerunt. Interea Princeps Palatinus nunciatur venturus, quod illi audientes, soluta obsidione recesserunt. Palatinus autem veniens cum exercitu, prope Moguntiam domos aliquas sacerdotum apud S. Victorem, S. Albanum & S. cruce in campis destruxit, & rv. millia florenorum ab ipsis sacerdotibus, vt eos de incendio faceret securos (quod vulgariter appellatur Braunsfobata) extorsit. Concordia autem cum Diethero archiepiscopo Moguntino facta (quem admodum praemisimus) Fridericus Princeps Palatinus exercitum suum contra Ludouicum cognomento Nigrum, produxit, & cum in Meisenheim fortissime obsidens, ad petitionem pacis coartauit. Concordia itaque secundo inter eos tali conclusione facta est: Dux Ludouicus mediam partem quingentorum florenorum in telonio Barcheracensi quotannis sibi cediturum, Palatino in perpetuum remitteret, & reliquam partem ab eo & successoribus eius in feudum, cui nunquam renunciari possit, accipiet, castrum quoque Scharpsenburg resignabit. Ab hac vero concordia Comites de Liningen & ceteri aduersarij Palatini exclusi fuerunt. Post hac Princeps magnanimus Fridericus exercitum duxit contra Comites de Liningen, & in primis obsidione cinxit fortissimum castrum Hasloch, quod captum incendit, destruxit & solo aequauit, sibi multos ex suis captiuos liberauit, & praedam diuersae suppellectilis copiosam reprensens asportauit. Inde mouens exercitum aliud castellum comitum de Liningen, Minfel obsedit, expugnauit & destruxit funditus, praedamque asportauit.

Anno

Anno prenotato Iohannes cognomento Maria, Prior huius monasterij .xxix. obiit; post cuius mortem prioratus fere ad biennium vacauit. Fuerunt enim pauci numero monachi, in summa v. videlicet, Petrus de Blenich, Andreas de Traiecto, Iohannes Conradus, & Valricus postea abbas.

Iohannes Prior huius loci 29. moritur.

MCCCCLXI.

Hoc anno, qui fuit Conradi Abbatis nostri xvi. Pius papa ii. scripsit & commisit & mandauit episcopo Eysterensi, quatenus assumptis ad se viris probis, religiosis & peritis, euocatisq; euocandis, tres illas obseruantias ordinis nostri, in Alemannica natione nouiter instauratas, Bursfeldentem, Mellicensem & Castellensem, & si quae essent aliae, reduceret in vnum autoritate Apostolica, contradictores per censuras ecclesiasticas ad obedientiam compellendo. Huius occasione mandati multi interea sunt facti labores & expensae diuersis temporibus, sed vsque in hunc diem nullus est sequutus effectus, propter nimiam diuersitatem ipsarum trium obseruantiarum in multis.

Triū obseruantiarum, quae constituitur à Papa.

Hoc ipso anno Dietherus archiepiscopus Moguntinus per Pium papam ii. deponitur, & Adolpho de Nassau de Archiepiscopatu per eundem prouidetur. Causas eiusmodi depositionis fuisse ferunt quae plurimas. Prima, quod summam pro confirmatione & pallio sibi impetratum non obtinuit. Secunda, quod infra tempus sibi constitutum in Sacerdotem se ordinari non fecerit. Tertia, quod Apostolicae sedis Legatos irreuerenter tractauerit, eorumque mandatis inobediens & contrarius fuerit. Caeteras autem explicare causas depositionis eius non iudicamus esse necessarium. Contra hanc iniuriam & violentiam sibi factam, Dietherus archiepiscopus suo nequaquam volens esse priuatus, auxilium Frederici Comitis Palatini potentis inuocauit, & habere promeruit. Adiutorio itaque Palatini Dietherus ix. oppida & ciuitates in sua obedientia retinuit, reliquis ab eo deficientibus. Ratione huius assistentiae idem archiepiscopus Dietherus dedit & assignauit praefato Principi Palatino Frederico Starekenberg castrum, Heppenheim, Bensheim, & Morlebach oppida, cum omnibus pertinentiis pro centum millibus florenorum, in usum Palatinatum tam diu habenda, quousque eam pecuniarum summam ab ecclesia Moguntina receperet. Adolphus etiam Ludouicum Ducem Nigrum in auxilium vocans, ei pro stipendio Bickelheim castrum & villam, Sobernheim, Montzege, Nusbaum, & Vlmam non procul à Moguntia castrum, cum omnibus pertinentiis eorum, pro certa summa pecuniarum in pignore assignauit. Quae omnia Fredericus Palatinus non diu postea (sicut dicemus) ab eo armis potenter diripuit. Marchioni Badenensi pro assistentia dedit Algesheim & Gavybeckelheim, cum omnibus pertinentiis eorum, Comitum Wyrtenbergensem pro xx. millibus florenorum in auxilium conduxit, Wilhelmum quoque Saxoniam adiutorium coempto, similiter & Henrico Comiti de Schwartzenburg pro mercede stipendioque donauit in Eysfeldia quadam oppida, castella & villas cum bonis prouentibus annuis. Comiti quoque de Lapide regio (vulgariter Konigstein) qui sortorem eius habebat in uxorem, Comitatum de Holfheim pro suo stipendio, ne gratis seruiret, assignauit. Hinc orta sunt mala, & famosissima illa quondam Ecclesia Moguntina pene in nihilum redacta fuit. Cum his omnibus archiepiscopus Treuirenensis, Episcopus Metensis, Iohannes Nix episcopus Spirensis, Albertus Marchio Brandenburgensis, multique alij Comites, Barones & Nobiles Adolpho contra Dietherum adhaeserunt, igitur in primis Dietherus ipse cum suis, habens secum pro auxilio praedictum Comitem Palatinum & Philippum Comitem de Katzenelenbogen, exercitum produxit contra Rinckauvgiam, ad cuius aduentum Rinckauvgienses praesidia sua deserunt; sed propter aeris inclementiam cito soluta fuit obsidio, quoniam exercitus diutius non potuit manere. Post haec quasi certa ad Dietherum venit promissio, si denuo veniret, quod Rinckauvgienses in eius deditioem transirent. Venit ergo iterum cum potentia, & promissionem sibi de deditioe factam in anem & falsam inuenit. At Dux Fredericus fortium virorum assumens phalangem contra Valricum Comitem de Wirtemberg mouit exercitum, incendio & praeda deuastans omnia usque ad Stuckardiam, principalem Wirtembergensium Comitum ciuitatem. Deinde magnanimus Princeps Palatinus vna cum Henrico Hassiae prouinciali Comite exercitum mouit aduersus Ludouicum Ducem Nigrum Comitem Veldentiae, & villam Gavybeckelheim obsidione vallans quam breui cepit, muros, turres, & omnia fortalitia funditus destruxit, dicens ex ea captiuos equites lx. & centum pedites ad bella expeditissimos, & omnes machinas eorum.

Dietherus archiepiscopus Moguntinus à Papa deponitur. Causa de institutione.

10 in vnum autoritate Apostolica, contradictores per censuras ecclesiasticas ad obedientiam compellendo. Huius occasione mandati multi interea sunt facti labores & expensae diuersis temporibus, sed vsque in hunc diem nullus est sequutus effectus, propter nimiam diuersitatem ipsarum trium obseruantiarum in multis.

Fredericus Palatinus assistit Diethero contra Adolphum. Quomodo Henricus Saxoniam ad Palatinatum.

30 certa summa pecuniarum in pignore assignauit. Quae omnia Fredericus Palatinus non diu postea (sicut dicemus) ab eo armis potenter diripuit. Marchioni Badenensi pro assistentia dedit Algesheim & Gavybeckelheim, cum omnibus pertinentiis eorum, Comitum Wyrtenbergensem pro xx. millibus florenorum in auxilium conduxit, Wilhelmum quoque Saxoniam adiutorium coempto, similiter & Henrico Comiti de Schwartzenburg pro mercede stipendioque donauit in Eysfeldia quadam oppida, castella & villas cum bonis prouentibus annuis. Comiti quoque de Lapide regio (vulgariter Konigstein) qui sortorem eius habebat in uxorem, Comitatum de Holfheim pro suo stipendio, ne gratis seruiret, assignauit. Hinc orta sunt mala, & famosissima illa quondam Ecclesia Moguntina pene in nihilum redacta fuit. Cum his omnibus archiepiscopus Treuirenensis, Episcopus Metensis, Iohannes Nix episcopus Spirensis, Albertus Marchio Brandenburgensis, multique alij Comites, Barones & Nobiles Adolpho contra Dietherum adhaeserunt, igitur in primis Dietherus ipse cum suis, habens secum pro auxilio praedictum Comitem Palatinum & Philippum Comitem de Katzenelenbogen, exercitum produxit contra Rinckauvgiam, ad cuius aduentum Rinckauvgienses praesidia sua deserunt; sed propter aeris inclementiam cito soluta fuit obsidio, quoniam exercitus diutius non potuit manere. Post haec quasi certa ad Dietherum venit promissio, si denuo veniret, quod Rinckauvgienses in eius deditioem transirent. Venit ergo iterum cum potentia, & promissionem sibi de deditioe factam in anem & falsam inuenit. At Dux Fredericus fortium virorum assumens phalangem contra Valricum Comitem de Wirtemberg mouit exercitum, incendio & praeda deuastans omnia usque ad Stuckardiam, principalem Wirtembergensium Comitum ciuitatem. Deinde magnanimus Princeps Palatinus vna cum Henrico Hassiae prouinciali Comite exercitum mouit aduersus Ludouicum Ducem Nigrum Comitem Veldentiae, & villam Gavybeckelheim obsidione vallans quam breui cepit, muros, turres, & omnia fortalitia funditus destruxit, dicens ex ea captiuos equites lx. & centum pedites ad bella expeditissimos, & omnes machinas eorum.

Nomina assistentium Adolpho contra Dietherum.

40 Rinckauvgiam obsidetur à Diethero. Fredericus Palatinus deuastat terram Wirtembergensem. Palatinus exercitum mouit contra Ducem Ludouicum Gavybeckelheim à Frederico Palatino capitur.

50 Anno prenotato Dominicae natiuitatis MCCCCLXI. Conradus Humbrecht, abbas huius monasterij Sponheimensis XXI. iduum Martij hora v. post meridiem obiit, & ante gradus presbyterij sepultus fuit. Eius infirmitas ex quodam phantasmate nocturno sic

Rinckauvgiam obsidetur à Diethero. Fredericus Palatinus deuastat terram Wirtembergensem.

Palatinus exercitum mouit contra Ducem Ludouicum Gavybeckelheim à Frederico Palatino capitur.

Anno

